

Oppimisen arvioinnin kehittäminen ja tutkiminen
yliopistokontekstissa: Pedaforum 2016

Väitöskirjatutkimus:
OPPIMISEN ARVIOINNIN DISKURSSIT
KASVATUSALAN YLIOPISTOKOULUTUKSESSA

Minna Maunumäki
minna.j.maunumaki@jyu.fi

Mielenkiinnon kohteena oppimisen arviointiin liittyvät puhetavat

- i Väitöskirjatutkimuksessani tarkastelen oppimisen arviointia suomalaisessa kasvatustieteiden korkeakoulutuksessa
- i Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, *millaisia* ovat oppimisen arviointia koskevat puhetavat yliopisto-opettajien keskuudessa.
- i Kiinnostus siihen, *miten* arvioinnista tällä hetkellä puhutaan, sekä *millaisia* merkityksiä arvioinnille ja oppimiselle diskurssien kautta annetaan. Lisäksi pohdin, millaisia uusia mahdollisia arviointiavaruuksia koulutuksen kentällä on avautumassa.
- i Tutkimuksessa käytetään luku- ja analyysiotteena kriittistä diskurssianalyysia (Fairclough 2003), jonka juuret sosiaalisessa konstruktivismissa.

Oppimisen arvioinnin nykytila ja tulevaisuudennäkymät

- Oppimis - ja arviointikulttuurin muutos on ajankohtainen ja se on käsillä juuri nyt!! (vrt. hallituksen kärkihankkeet: Suomi modernin ja innostavan oppimisen kärkimaaksi)
- Suomalaista keskustelua: ulkoisesta valvonnasta luopuminen. Tärkeää ei ole se, mitä opiskelija muistaa, vaan miten tietoa osaa käyttää, valvotuista yksilösuorituksista ollaan menossa kohti joustavia ja soveltavia ratkaisuja
- Kansainvälinen tutkimus laajaa ja kiivasta esim. kestävä & integroiva arviointi, future-learning, elinikäinen oppiminen (Atjonen 2015; Boud & Molley 2014; Crisp 2012; Hounsell 2007).
- Kärkenä digitalisaatio, missä luuraa oppiminen?

Tutkimuskysymykset ja aineisto

KYSYMYKSET:

1. Millaisia arvioinnin diskursseja yliopisto-opettajien puheesta on tunnistettavissa?
2. Millaisia merkityksiä arviointi saa yliopisto-opettajien puheessa?
3. Millaisia merkityksiä arviointipuhe antaa oppimiselle?

AINEISTO:

Kasvatusalan yliopisto-opettajat 12-15 kpl

Haastattelukutsu sähköpostilla, henkilökohtaiset teemahaastattelut (n.1h/per haastattelu)

Lisäaineisto haussa edelleen (opiskelijoiden itsearviointit?)

Haastattelututkimuksen menetelmällisiä ratkaisuja sekä kriittistä arviointia

- i DA:n metodiohjaaja Taina Saarinen (Jyväskylän yliopisto)
- i Haastattelukysymykset avoimia, ei ohjaavia, tavoitteena diskurssien moninaisuus, variaatio ja moniäänisyys, myös hegemonisia puhetapoja voi nousta esiin (Fairclough 2003; Jokinen ym. 2016; Pynnönen 2013).
- i Haastattelutilanteet näen vuorovaikutteisena merkitysten tuottamisena. Tutkija tuottaa itse myös osaltaan näitä merkityksiä ja osallistuu vuorovaikutukseen.
- i "Helppo ja halpa haastattelu": aineiston tuottamisen ehtojen kriittinen reflektointi, mitä puhe edustaa (Kosunen & Kauko 2016; Silvennoinen 2016, 83)?
- i välineitä haastateltavan ja haastattelijan välisen suhteen, luottamuksen, sosiaalisen ja kulttuurisen välimatkan sekä valtasuhteiden arviointiin feministisestä tutkimuksesta

Haastatteluteemat

KOULUTUS, KOKEMUS, HISTORIA LYHYESTI:

- i Millainen koulutus sinulla on?
- i Kertoisitko hieman työkokemuksestasi? Esim. kuinka kauan olet tehnyt yliopistonopettajan työtä, mitä opetat jne.?
- i Kertoisitko, teetkö tällä hetkellä työtä arvioinnin parissa ja millaista ja mitä se on?

ARVIOINTIKOKEMUKSET:

- i Millaisia arviointikokemuksia sinulla on joko opiskeluajoilta tai opettajana, muistuuiko mieleen jokin jollakin tavalla merkityksellinen kokemus, joka on jäänyt mieleesi?
- i Mitä ajattelet tästä kokemuksesta nyt myöhemmin?

ARVIOINNIN TAVOITTEET, TEHTÄVÄT JA MENETELMÄT

- i Millaisia tehtäviä arvioinnilla on tällä hetkellä ja tulisi olla tulevaisuudessa?
- i Jos arvioinnin nykyisten ja tulevien tehtävien välillä ristiriitaa, mistä se mielestäsi johtuu tai kertoo?
- i Miten arvioinnin tehtävät (nykyiset tai muuttuvat) näkyvät arviointitavoissa ja ympäristöissä?
- i Miten kuvailisit arvioinnin merkitystä? (Jos tätä tulee jo 1. kysymyksen kohdalla, jää pois)
- i Miten oppiminen ja arviointi liittyvät yhteen? (lopputila, prosessi..)
- i Millaiset asiat mielestäsi arvioinnin kehittämistyöhön vaikuttavat?

ARVIOINNIN OSAPUOLET:

- i Keitä ovat mielestäsi arvioinnin osapuolet?
- i Millainen on osapuolten välinen suhde/suhteet (kysymys muotoutuu edellisen vastauksen mukaan) ?
- i Millainen on hyvä arvioija?
- i Millainen on oppijan rooli arvioinnissa? Millainen sen tulisi mielestäsi olla?
- i Jäikö joitain kysymättä?!

Aineistoesimerkki arvioinnin merkityksestä opiskelussa ja oppimisessa

---

"Mä ajattelen ihan suoraan, että se on tärkein opiskelijoiden toimintaa suuntaava tekijä, niinku me tiedetään, niin yliopisto-opiskelu on vaativaa, kiireistä ja hektistä ja opiskelijat priorisoi, mitä mun pitää mihinkin mennessä tehdä ja kaikki ne muut asiat ei oo sitte niin keskeisiä"
(Haastateltava 4)

Esimerkkejä aineistosta: arviointi vuorovaikutuksena ja henkilökohtaisena voimaantumisenä

”Otin yhden opiskelijan suulliseen tenttiin ja se keskustelu (...) eka vuoden opiskelija ja sillä oli niin paljon niinku pysty soveltamaan sitä kurssin teoriaa omaan elämään, me puhuttiin varmaan se puoltoista tuntia ihan koko ajan kaikkea ja siis se oli hirveen virkistävä kokemus ja mä ajattelin, että vitsi tämmösiä pitää olla lisää, mä luulen, että se opiskelija oppi ja minä opin” (Haastateltava 10)

”... jos tuota niin palaute on ollu niinku (2) itseä voimaannuttavaa, sillon on ajatellu, että sama opiskelijoihin päin on tärkeätä, että arvioinnin yks perustehtävä olis jollain lailla voimaannuttaa tai auttaa eteenpäin” (Haastateltava 2)

”jos puhutaan tämmösellä käsitteistöllä eikä osaamiskäsitteistöllä luoda toivoa ihmisen aikuisenki ihmisen elämään, että hän ajattelee, että edessäpäin on jotain, meillä aikuiset opiskelijat ne on aika paljon isoja ratkaisuja tehnyt kun ne lähtee tänne opiskelemaan ja ne on jonku prosessin tuloksia yleensä (...) eli se pitäis olla mielekästä heille ja tarpeellista ja sitten he ajattelevat , että tulevaisuuden suhteen sillä on jotain merkitystä, niin tää arvioinnin pitäis läpeensä jotenkin kaiken pedagogiikan osana palvella oppimista.. voimaantumista, mä puhun voimaantumisesta mielelläni”.
(Haastateltava 2)

”

Arviointi kilpailukyknä

- i *"ja on ymmärtääkseni nähtävissä myös tämmönen pyrkimys tietynlaiseen standartointiin EU:n tasolta tai esimerkiks korkeakoulutuksen tasolta, että onhan sieltä lanseerattu mitä maisterin tutkinnon jälkeen jokainen osaa jokaisessa maassa tai näin edelleen, että yli kansakuntien haluttais linjata, no sillon se nähdään tietysti myös kilpailukyknä tai tämmösinä asioina, että mikä on aika kaukana siitä henkilökohtaisesta voimaantumisesta, mistä äskön lähdettiin "* (Haastateltava 2)

Esimerkki aineistosta: puhetta arviointivallasta

”jos arvioidaan semmosta proosatekstiä jossa ei välttämättä ole oikeita ja vääriä vastauksia (...) mun yksi kollega sano, että arviointi on mielivaltaa, mutta en mä nyt ihan sitä allekirjota, mutta siinä tulee kyllä jotenkin semmonen, että joutuu hirmu usein miettimään ja tasapainoilemaan, että se ei myöskään ole sellasta, että vaikka kuinka yrittäis viilata ja säätää kriteereitä, niin siitä ei tuu sellasta aukotonta” (Haastateltava 6)

” että kyllähän siellä on kaikenlaisia kirjottamattomia sääntöjä tai jotenki se, että jos miettii vaikka jotain graduarviointia, niin siinä on, että jos ottais kauheen kirjaimellisesti ne kriteerit niin, kun mä otin, kun arviointi ensimmäisiä, niin huomas että siellä tuli herkästi aika paljon huonompia arvosanoja (naurahtaa), että sitte sitä ajan myötä jotenki niinku pääsi justeeraamaan sitä linjaansa” (haastateltava 6)

Oppimisen esittämisen performanssi

- i *”Siinähan loppupeleissä arvioidaan sitä oppimisen representaatiota, että eihän oikeastaan mulla oo tietä sinne sen ihmisen pään sisään, vaan se mitä mä arvioin on se, mitä hän on siitä omasta oppimisestaan saanu sitte sinne paperille tai verkko-oppimisalustalle tai what ever, että se on jotenki aika tilanteista, se on mun mielestä jotenki tosi kompleksinen se koko arviointi siinä, että siinä arvioi jotain, mitä se sillä hetkellä se onnistuu se opiskelija performoimaan, ja voi olla, että se ei oo itekkään kauheen tietonen siitä, että voi olla, että mitä se on oppinu tai ei oppinu voi loppujen lopuks tulla siellä jossain, kun se opiskelija tekee joskus ihan jotain (...) muuta” (haastateltava 6)*

i

Puhetta arviointikulttuurista

- i *"on hirveen suuri merkitys sillä, siis rakenteilla, että joku koordinoi näitä asioita eli tavallaan, kun meilläkin on paljon tuntiopettajia, puuttuu semmoinen yhdistävä side joka pitää huolta(...) kouluttajat on aika irrallaan, mikä näkyy myös opiskelijoille (...) me puhutaan vaikka kollegan kanssa arviointikriteereistä, mutta eihän ne tuntiopettajat oo siinä keskustelussa mukana, ne eivät välttämättä puhu yliopiston kieltä eikä oo kontekstissa" (Haastateltava 8)*
- i *"niin (2), ja mitä mä ehkä vielä sitten ehkä se vaatis vielä ((huokaus)), tää on kaiken on kaikessa pedagogisessa kehittämisessä, että miten sen yhteisön saa keskustelemaan tai kiinnostuun näistä asioista, yliopistoyhteisöt (...) -se jää yksittäisen opettajan niinku tilanteen ja lähtökohtien, ehkä se on myös tietyllä tapaa pedagogisen johtamisen ongelma, silloin jos ajatellaan yhteisötasolla, meilläki on suuri tuntiopettajamäärä myös esimerkiksi täällä, yliopistoissakaan ei voi ajatella, että kaikki oli samalla tavalla perehtynyt oppiaineesta riippumatta ((naurahdus)), täällä kasvatustieteen puolella mietitään näitä enemmän mutta- " (Haastateltava 2)*

Esimerkki aikuisopiskelijan oppimistehtävän itsearvioinnista

- i *“esseen vahvuus on taas sen kattavuus. Esseitä tahdon tehdä, koska tiedän, että palaan niihin myöhemmin. Nämä ovat minun tietopankkini tulevaisuudessa. Olen kerännyt aiemmat esseet kansioon. Ehkä siksikin rajaaminen on vaikeaa, kun en tahdo jättää oleellisen oloista pois. Esseiden heikkous on sama, kuin sen vahvuus. Rajata pitäisi rohkeammin, jotta oman pohdinnan lisääminen olisi helpompaa. Siksi antaisin arvosanan 3.”*
- i *“Lopuksi haluan vielä kiittää tästä opiskelukokemuksesta. Olen oppinut sen aikana paljon niin itsestäni kuin tieteellisestä kirjoittamisesta - kasvatustieteitä unohtamatta. Palaute on aina ollut rakentavaa ja positiivista. Oikeastaan sen vuoksi olen pääosin jaksanut jatkaa, vaikeasta elämäntilanteesta huolimatta, perusopinnot loppuun asti. Opinnot ovat antaneet minulle paljon ja olen aloittanut myös erityispedagogiikan perusopinnot. Kiitän kaikkia esseitäni kommentoineita opettajia. Teette hienoa työtä!”*

Lähteitä:

- Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere: Juvesprint.
- Atjonen, P. 2016. Onnistunut ja vaikuttava arviointi. *Aikuiskasvatus* 37 (2), 131-140.
- Boud, D. 2014. Shifting views of assessment: From secret teachers business to sustaining learning. Teoksessa Kreber, C., Anderson, N., Entwistle, N. & McArthur, J. 2014. *Advances and innovations in university assessment and feedback*. Edinburgh: Edinburgh university press, 13-31.
- Crisp, G.T. 2012. Integrative assessment: reframing assessment practice for current and future learning. *Assessment and evaluation*, 37 (1), 33-43.
- Entwistle, A. & Entwistle, N. 1992. Experiences of understanding in revising for degree examinations. *Learning and instruction*, 2, 1-22.
- Fairclough, N. 2003. *Analysing discourse, Textual analysis for social research*. London & New York: Routledge.
- Hounsell, D. 2007. Towards more sustainable feedback for students. Teoksessa Boud, D., Falchikov, N. (toim.) *Rethinking assessment in higher education*. London: Routledge, 101-103.
- Jarvis, P. 2010. *Adult education and lifelong learning: theory and practice*. London: Routledge.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. *Diskurssianalyysi, teoria, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Kearney, S. 2013. Improving engagement: The use of authentic self- and peer assessment for learning to enhance the student learning experience. *Assessment and evaluation in higher education* 38 (7), 875-891.
- Kosunen, S. & Kauko, J. 2016. Valtasuhteet tutkimushaastattelussa. *Tiedepolitiikka* 1.
- Segers, M., Dochy, F. 2006. Enhancing student learning through assessment. Aligment between levels of assessment and different effects on learning. *Studies in educational evaluation*, 32, (3), 171-179.
- Silvennoinen, Heikki. 2015. Helppo ja halpa haastattelu.. *Aikuiskasvatus* 37 (2), 82-83.
- Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.